

Sisäministeriö
Rajavartio-osasto
Lainsäädäntöneuvos Anne Ihanus

10.1.2019

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 242/2018 vp)

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (jäljempänä *poliisin henkilötietolaki*). Sisäministeriön rajavartio-osasto on ollut alusta alkaen tiiviisti mukana esityksen valmistelussa, ja Rajavartiolaitoksen hallinnonalan näkemykset on otettu hyvin huomioon. Samanaikaisesti poliisin henkilötietolain kokonaisuudistuksen kanssa on valmisteltu henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain kokonaisuudistus (HE 241/2018 vp). Lakiehdotukset on valmisteltu rakenteeltaan pitkälti samanlaisiksi, ja siltä osin kuin poliisi ja Rajavartiolaitos käsittelevät samanlaisia henkilötietoja, myös lähtökohtaisesti samansisältöisiksi. Rajavartio-osasto pitää lakien yhdenmukaisuutta erittäin tärkeänä käytännön soveltamisen ja viranomaisten yhteistyön kannalta.

Lain rakenne

Rajavartio-osasto pitää perusteltuna siirtymistä rekisteri- ja tietojärjestelmäkohtaisesta sääntelystä käsittelytarkoituksiin perustuvaan sääntelyyn. Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan keskeistä henkilötietojen suojan kannalta on yksittäisten rekisterisäännösten sijaan nimenomaan se, mihin tarkoituksiin henkilötietoja saadaan käsitellä. Erityisen kannatettavana voidaan pitää luopumista käsiteltävien henkilötietoryhmien tarpeettomasta yksityiskohtaisuudesta. Tämä sekä selkeyttää lakia että tekee siitä aiempaa joustavamman. Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan ehdotetussa sääntelyssä on kuitenkin säilytetty henkilötietojen suojan kannalta riittävä täsmällisyys ja tarkkarajaisuus. Myös yleislainsäädännön kanssa päällekkäisen sääntelyn välttäminen selkeyttää kokonaisuutta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Rajavartio-osasto pitää kannatettavana erityisesti rikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen liittyvän henkilötietojen käsittelyn uudistuksia (lain 7 ja 8 §) sekä niin sanottua merkityksellisuuden arviointia koskevaa sääntelyä (lain 5 §:n 3 momentti ja 7 §:n 6 momentti).

Henkilötietojen käsittely rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi

Esityksen perusteluista ilmenevin tavoin rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen sekä rikosanalyysi edellyttävät pohjakeseen tietoa sekä mahdollisuutta yhdistellä ja vertailla tietoja toisiinsa. Rajavartio-osasto kannattaa henkilötietojen käsittelykynnyksen kytkemistä ilmaisuun "voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen tai syyllistyvän", joka

on alempi kuin esitutinnan käynnistämiskynnys. Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely parantaa poliisin mahdollisuuksia torjua rikoksia ja rikollisuutta mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Rajavartio-osasto pitää perusteltuna myös henkilöryhmiä koskevaa laajennusta, joka mahdollistaisi esimerkiksi todistajien ja uhrien henkilötietojen käsittelyn silloin, kun se on välttämätöntä.

Henkilötietojen merkityksellisyyden arviointi

Poliisin henkilötietolakiin lisättäisiin säännökset, joiden mukaan poliisi voisi käsitellä henkilötietoja sen arvioimiseksi, ovatko henkilötiedot tarpeellisia poliisin lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta. Rajavartio-osasto pitää ehdotettua sääntelyä tarpeellisena erityisesti muuttuvasta sääntelytavasta johtuen. Voimassa olevassa laissa, joka perustuu yksittäisiin rekistereihin, ei ole ollut nimenomaista säännöstä tällaisten tietoaineistojen käsittelystä. Suuriakin määriä tietoja on kuitenkin voinut käsitellä esimerkiksi osana esitutkintaa. Rekisterisääntelystä luovuttaessa olisi varmistettava, että poliisilla säilyy vastedeskin mahdollisuus käsitellä tietoaineistoja sen selvittämiseksi, onko aineistossa kyseisen tehtävän tai poliisin muiden lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi tarpeellista tietoa. Käsittelylle on myös varattava riittävän pitkä aika, koska aineisto voi olla hyvinkin laaja. Rajavartio-osasto pitää kannatettavana sitä, että uusilla säännöksillä määriteltäisiin tietojen käsittelylle selkeä enimmäisaika. Ehdotetulla sääntelyllä voidaan katsoa myös parannettavan rekisteröidyn oikeuksia nykytilaan verrattuna.

Poliisin henkilötietolaissa 5 §:n 3 momentin soveltamisalaan kuuluisivat myös poliisilaissa tarkoitetun teknisen valvonnan tiedot. Rajavartio-osasto toteaa, että henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaikoksessa annettavan uuden lain vastaava sääntely (6 §:n 3 momentti) ei pitäisi sisältää rajavartiolain (578/2005) 29 §:ssä tarkoitettuja teknisen valvonnan tallenteita, koska kyseessä on rajavalvontaan liittyvä henkilötietojen käsittely, josta säädettäisiin erikseen.

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Käytännön toiminnan kannalta tärkeänä uudistuksena voidaan pitää myös sääntelyä, jolla laajennettaisiin mahdollisuutta käsitellä henkilötietoja myös muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen (lain 13–15 §). Ehdotetut säännökset mahdollistavat poliisin toimintaedellytykset esimerkiksi tilanteissa, joissa tehokas rikosten ennalta estäminen, paljastaminen ja selvittäminen edellyttävät henkilötietojen tarkistamista useammasta henkilörekisteristä.